

Historische Vereniging Delfia Batavorum

Secretaris:
Mr. W.J.B. Claassen-Dales
Oranje Plantage 39
2611 TK Delft
Tel.: 015 2144574

Penningmeester:
M.L. Hom
Meermanstraat 150
2614 AM Delft
Tel.: 015 2126798

Banknummer: NL76 INGB 0000 5873 45
ten name van: Delfia Batavorum te Delft
Internet: www.delfia-batavorum.nl
E-mail: info@delfia-batavorum.nl

37^e jaargang

Nieuwsbrief nummer 4

oktober 2014

Voorwoord van de voorzitter

2015: het jaar van de stadsgeschiedenis van Delft

Wat een merkwaardige titel, zult u denken. Wij als Delfia Batavorum houden ons toch permanent met de geschiedenis van Delft bezig. Ja, dat is zo, maar in ons lustrumjaar 2015 gaan wij dat nog intensiever doen. De aanleiding daarvoor is het uitbrengen van het boek *De geschiedenis van Delft*. Dat belooft een mooi, groot, tweedelig boek met veel illustraties te worden. Deel I begint in de pre-historie en gaat tot de Bataafse Republiek in 1795 en deel II bestrijkt de periode daarna tot heden. Velen van u hebben al een financiële bijdrage geleverd om het tot stand komen mogelijk te maken, maar bijdragen blijven welkom om nog wat aanvullend onderzoek te kunnen doen. Samen met de door ons opgerichte stichting Geschiedschrijving Delft willen wij de presentatie van dit boek vieren op 15 november 2015, in combinatie met ons lustrumfeest. Wat er verder in het jaar van het 16de lustrum gaat gebeuren, zult u kunnen lezen in onze nieuwsbrief van januari 2015. Suggesties en medewerking blijven zeer welkom. Neem contact op via info@delfia-batavorum.nl. Maar, we hebben nog een heel najaar te gaan met vele interessante activiteiten die in deze nieuwsbrief en op de website staan vermeld. Geniet ervan en maak ook anderen attent op deze activiteiten.

Joris van Bergen, voorzitter

Lezingen Delfia Batavorum najaar 2014

Kijk voor een actueel overzicht van de lezingen op www.delfia-batavorum.nl

Molen De Roos en de verdwenen molens van Delft

Molen de Roos met het molenaarshuis

Spreker: Aart Struijk
Datum: donderdag 30 oktober 2014
Tijd: 20:00 uur
Plaats: De VAK, Westvest 9
Toegang: leden Delfia Batavorum gratis;
niet-leden € 5,-. Aanmelden is niet nodig.

Aart Struijk, auteur van 'Van stadswal naar tunneldak' over molen De Roos

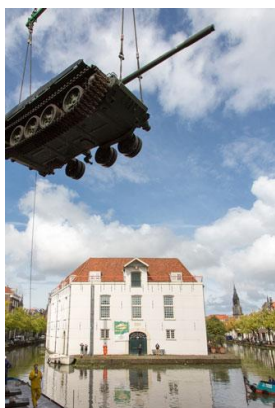
Molen De Roos is de enig overgebleven molen van Delft. De molen is ooit gebouwd op een rondeel van de stadswal; het woonhuis is later om de molen heen gebouwd op de fundamenten daarvan. Aart Struijk toont in de lezing de verschillende typen molens en hun functies. Hij besteedt aandacht

aan de vele molens die ooit in Delft stonden, zoals de moutmolens die draaiden voor de bierbrouwerijen en de verfmolens die grondstoffen maalden voor de plateelbakkerijen. Daarna gaat hij in op de geschiedenis van molen De Roos en diens voorganger, de oude Gasthuismolen van het klooster Koningsveld.

De Roos is een molen met een uitzonderlijke bouwvorm: de stenen onderbouw is zeskantig, terwijl de molen boven de stelling rond is. Uniek is dat deze molen in 2012 een meter omhoog is gevijzeld en een half jaar later op het dak van de spoortunnel is neergelaten.

***Aart Struijk** is als vrijwilliger al vele jaren actief als rondleider en museumbeheerder op museummolen 'De Vlieger' in Voorburg. In 2013 verscheen zijn boek 'Van stadswal naar tunneldak' over molen De Roos.*

De geschiedenis van de toekomst: de stadsfotograaf van Delft

*De verhuizing van het
Legermuseum
(foto Anne Reitsma)*

Spreker: Anne Reitsma
Datum: donderdag 27 november 2014
Tijd: 20:00 uur
Plaats: De VAK, Westvest 9
Toegang: leden Delfia Batavorum gratis;
niet-leden € 5,-. Aanmelden is niet nodig.

*Stadsfotografe
Anne Reitsma*

In de lezing volgen we de Delftse fotografe Anne Reitsma die sinds drie jaar de veranderingen in Delft vastlegt. Vaak realiseren we ons niet hoe waardevol de beelden van nu over vijftig jaar zullen zijn.

Veranderingen zijn interessant om voor de toekomst te bewaren: op sociaal-cultureel gebied zoals evenementen en restauratiewerkzaamheden, maar ook op stedenbouwkundig, bouwtechnisch en economisch gebied. Van de komst van een nieuw bedrijf, het sluiten van een fabriek, tot de verhuizing van het ene en de heropening van het andere museum.

Met de foto's, die beschikbaar zijn via de beeldbank van Archief Delft, legt Anne Reitsma de geschiedenis van de toekomst vast: 'Het heden wordt verleden op het moment dat ik de knop van mijn camera indruk.'

***Anne Reitsma** kreeg op tienjarige leeftijd haar eerste camera van haar opa. Daarmee fotografeerde ze, samen met haar vader, urenlang bliksemflitsen in de tuin. Ze volgde de opleiding culturele & maatschappelijke vorming en werkte enige jaren in de theater- en museumwereld. Zes jaar geleden volgde Reitsma een fotografieopleiding en werd beroepsfotograaf. Archief Delft is één van haar opdrachtgevers. www.annereitsma.nl.*

Excursies

Leiden: Japanmuseum Sieboldhuis en Museum Boerhaave

Datum: donderdag 13 november 2014

Vervoer: eigen vervoer

Kosten p.p.; incl. lunch en gidsen met museumkaart € 26,-; zonder museumkaart € 38,-

Programma:

- Start Sieboldhuis: 10.30 uur
- Rondleiding: 10.30 – 11.30 uur

- Vertrek naar Museum Boerhaave: 12.15 uur
- Lunch in Museum Boerhaave + tentoonstelling Ed van der Elsen
- Rondleiding door de vaste collectie: duur 1 ½ uur
- Aantal personen: 30

Sieboldhuis

Het museum is gevestigd in een statig pand aan het Rapenburg in Leiden. Grondlegger is Philipp Franz von Siebold (1796-1866). Als geneesheer-majoor werd Siebold in 1823 uitgezonden naar Decima met als opdracht informatie te verzamelen over het onbekende Japan, de handel met Japan en het Japanse politieke systeem. Zijn huis groeide spoedig uit tot centrum van ontmoetingen, waar lezingen werden gehouden en discussies plaatsvonden. Als arts ontving hij vaak geschenken van zijn patiënten. Ze vormden de grondslag voor zijn etnografische verzameling. Daarnaast verzamelde hij zelf ook gebruiksvoorwerpen, zaden, dieren en planten. Dit stuurde hij voor nader onderzoek naar Nederland. Nadat Siebold was beschuldigd van spionage werd hij in 1829 definitief uit Japan verbannen. In 1831 besloot hij zijn collectie aan het Rapenburg open te stellen voor het publiek. De rondleiding in het Sieboldhuis duurt ongeveer 1 uur. Koffie/thee zijn tegen betaling mogelijk. Mogelijkheid tot bezichtiging van de fototentoonstelling *Mensen van Kyoto* door Kai Fusayoshi. In deze expositie wordt in 150 foto's een beeld gegeven van het alledaagse Kyoto.

Museum Boerhaave

Museum Boerhaave, vernoemd naar de arts, botanicus en humanist Herman Boerhaave, is het Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde. Het toont vele voorwerpen uit deze geschiedenis, zoals de microscopen van Antoni van Leeuwenhoek, de uitvindingen van Christiaan Huygens, anatomische preparaten en het oudste planetarium van Nederland.

De lunch vindt plaats in de zaal, waar ook de expositie 'Hit & Run, Ed van der Elsen fotografeert het Philips NatLab' is te bewonderen. Ruim 100 originele afdrukken, genomen in het natuurkundig laboratorium in Eindhoven, dateren uit de jaren tachtig van de vorige eeuw. Ze zijn niet eerder buiten Philips vertoond en portretteren eigennuttige onderzoekers op zoek naar nieuwe technieken. Na de lunch is er een 1 ½ uur durende rondleiding door de collectie van het museum. Uiteraard wordt het gerestaureerde Anatomisch Theater bezocht, het enige in Nederland. Het is een replica van het theater dat in 1594 in Leiden aan het Rapenburg werd geopend. Onderzoek werd gedaan op lijken van criminelen die door de stad Leiden aan de Universiteit van Leiden werden geschonken. Dit gebeurde vooral in de winter in verband met de snelle ontbinding van de lijken.

Vervoer in Leiden

Van de (betaald) parkeerplaats rijdt er zeer frequent een shuttlebusje naar o.a. het Sieboldhuis en wij kunnen van het Museum Boerhaave worden opgehaald met een zelfde shuttle. Het Sieboldhuis ligt van het NS-station circa 10 minuten lopen.

Bijdrage

Bijdrage (incl. lunch en gidsen) per deelnemer

- met een museumkaart € 26,00
- zonder museumkaart € 38,00.

Gelieve de bijdrage bij vooruitbetaling over te maken naar bankrekeningnummer NL76 INGB 0000 5873 45 t.n.v. Penningmeester Delfia Batavorum onder vermelding van: Excursie Leiden

Aanmelding

Deelname is pas zeker als én de aanmelding per e-mail én de betaling zijn ontvangen.

Aanmelden kan via het [aanmeldingsformulier](#) op onze website of door een e-mail te sturen aan: delfia-batavorum@vantijn.nl met als onderwerp 'Excursie Leiden' en uw gegevens (naam, adres, telefoonnummer/GSM, aantal deelnemers, Ja/Nee Museumkaart).

Leden van Delfia Batavorum hebben voorrang bij inschrijving.

Als u ons niet per e-mail kunt bereiken: tel. 015-2 13 30 58. Als u een boodschap achterlaat op het antwoordapparaat, dan ook altijd uw volledige naam, telefoonnummer en adres en postcode inspreken. De excursie wordt begeleid door Peter van Tijn (GSM 06-22 795 117 uitsluitend voor gebruik op 13 november 2014).

Commissie Behoud Stadsschoon

Herstel gloort voor stoepen Koornmarkt

Afgelopen juni werden velen opgeschrikt door de onverhoedse, brute sloop van een aantal monumentale stoepen, hekwerken en stoeppalen voor de panden Koornmarkt 55/65, waar tot voor kort Hotel De Ark was gevestigd. Een sloopaanvraag was niet gedaan, evenmin was een omgevingsvergunning aangevraagd. En wat bekend werd van de plannen voor de nieuwe situatie kon in deze monumentale omgeving in het geheel niet door de beugel. In de vorige Nieuwsbrief is over dit alles uitvoerig bericht. Ook de *Delftse Post* en het *Algemeen Dagblad/Delft Editie* besteedden – geïllustreerd met foto's – uitvoerig aandacht aan de zaak.

Nu is er – gelukkig – beter nieuws. Mede n.a.v. de prompte en intensieve acties van omwonenden en de Commissie Behoud Stadsschoon (CBS) heeft het gemeentebestuur van Delft de eigenaar van de panden de verplichting opgelegd om de stoepen in hun monumentale staat te herstellen. Door de daarvoor aangetrokken architect is daarvoor een plan opgesteld, dat vervolgens in de Commissie voor Welstand en Monumenten een aantal malen is besproken en ten slotte goedgekeurd. De oude situatie wordt daarin grotendeels hersteld met de nodige technische verbeteringen en toepassing van de oorspronkelijke detaillering. De inmiddels verleende vergunning lag vanaf 25 augustus j.l. zes weken voor een ieder ter inzage.

Op initiatief van de architect heeft de CBS vervolgens nog de gelegenheid gehad in een gesprek een aantal nadere wensen op tafel te leggen, waaronder zoveel mogelijk per perceelverschil inbrengen aan de stoepverharding en het duidelijk markeren van *alle* perceelgrenzen – met name die tussen de beide middelste panden – door het aanbrengen van (tenminste) een stoeppaal.

Al zijn er nog wat kleinere details, die vanuit monumentaal oogpunt nog steeds voor verbetering vatbaar zijn, het ziet er toch naar uit dat dit monumentale stukje grachtenwand van één van onze mooiste grachten er over enkele maanden weer naar behoren uit zal zien.

Er is verder overeengekomen om de nieuwe fundering van de stoepen nu zo snel mogelijk aan te leggen, vooruitlopend op de realisatie van de definitieve nieuwe toestand, zodat de treurige aanblik van de situatie na de sloop op korte termijn kan worden opgeheven en het verder afbrokkelen van de bestrating kan worden gestopt.

Geconstateerd mag worden dat de reacties en inbreng van CBS, maar ook van de vele andere verontruste Delftse (binnenstads)bewoner en de daarop volgende publiciteit voor de 'goede afloop' van deze hele geschiedenis een belangrijke rol hebben gespeeld, de gemeente zijn verantwoordelijkheid in deze heeft genomen en de eigenaar heeft getoond zijn fout te hebben willen herstellen. Er is een harde, maar goede les geleerd, die zonodig voor anderen, die in de kwetsbare binnenstad willen (ver)bouwen als voorbeeld kan dienen!

Uitspraken van de Rechtbank en de Raad van State Den Haag

- **Bolwerk**

Op 10 april 2014 heeft de **Afdeling Bestuursrecht van de Rechtbank in Den Haag** uitspraak gedaan over het door Delfia Batavorum ingestelde beroep betreffende het verlenen van een omgevingsvergunning voor het gedeeltelijk vervangen en nieuw plaatsen van kademuren en bruggen ter plaatse van het Bolwerk in Delft. CBS is van mening dat vanuit historisch oogpunt bezien de derde, meest westelijke (fiets)brug onnodig en ongewenst is.

Hoewel de reconstructie van het Bolwerk een mooi element is in het door de Spaanse architect Joan Busquets ontworpen masterplan voor de inrichting van de bovengrondse ruimte in het Spoorzone-gebied vindt CBS dat de geplande derde brug, vanaf de Coenderstraat naar de punt van het Bolwerk, afbreuk doet aan de historische kwaliteit van het Bolwerk.

Dit ontwerp voor de openbare ruimte werd pas in mei 2013 als een vastgesteld plan gepresenteerd, waarop geen inspraak of wijziging meer mogelijk was. De door CBS aangevoerde bezwaren tegen de inrichting van het Bolwerk en de aanleg van de derde brug vonden geen weerklank bij de gemeente, hoewel het niet bouwen van de derde brug ook als een bezuiniging zou kunnen worden aangemerkt.

Bij de Adviescommissie voor Bezwaarschriften (AvB) had CBS wat meer succes, want daar werd het bezwaar dat het plan Busquets onvoldoende was getoetst aan de Welstandsnota gegrond verklaard. Als het College van B&W dit advies had overgenomen zou het plan Busquets opnieuw beoordeeld moeten worden op de welstandscriteria met de mogelijkheid om de bouw van de derde brug opnieuw ter discussie te stellen.

Helaas heeft B&W het advies van de AvB niet overgenomen, reden voor Delfia Batavorum om op voorstel van CBS in beroep te gaan bij de bestuursrechter tegen de bovengenoemde vergunningverlening.

Het verweer van de gemeente hield in dat het plan niet zou moeten worden getoetst aan de Welstandsnota, maar aan het in 2009 vastgestelde *Beeldkwaliteitsplan Spoorzone*. Dit was een nieuw argument in de discussie. Volgens de toenmalige presentatie was het *Beeldkwaliteitsplan* bedoeld om sturing te geven aan de te bouwen kavels en niet aan de inrichting van de openbare ruimte. Een standpunt dat door de gemeente in de *Nota Inspraak en Overleg* dd. 3 juli 2009 nog eens met nadruk werd bevestigd, als antwoord op een zienswijze over de weinige aandacht die in deze nota was besteed aan de openbare ruimte.....!

De bestuursrechter gaf zich weinig tijd om zich verder in deze zaak te verdiepen en heeft de redenering van de gemeentelijke vertegenwoordigers gevolgd: dat in dit geval niet de Welstandsnota, maar het *Beeldkwaliteitsplan* van toepassing was op het Bolwerk en daarmee werd ons beroep als ongegrond verklaard. Er is besloten om deze juridische procedure niet verder te vervolgen.

Inmiddels is er onder de paraplu van het *Platform Spoor* een werkgroep gevormd om de te voorziene problemen met het fietsverkeer rondom het station en de aangrenzende straten en stegen in kaart te brengen. De fietsroute over de derde brug van het Bolwerk zal daarvan een onderdeel zijn, waarbij de bouw van de brug opnieuw ter discussie kan worden gesteld.

- **Gladde steegwanden**

Op 9 juli 2014 heeft de **Raad van State** uitspraak gedaan over het door Delfia Batavorum ingestelde beroep inzake het belang van 'gladde steegwanden' in de Delftse binnenstad.

In het inmiddels vastgestelde *Bestemmingsplan Binnenstad 2013* is in de planregels opgenomen een afwijkingsbevoegdheid om overbouwning van stegen in de historische binnenstad niet bij voorbaat uit te sluiten.

CBS had liever gezien dat in de regels was opgenomen dat in de smalle stegen geen balkons en andere uitbouwen gerealiseerd zouden mogen worden. Het beroep van CBS was mede ingegeven door de jarenlange procedure, die gevoerd moest worden om de plannen voor de overbouwning in de Nickersteeg met hardglazen balkons ongedaan te maken en, in een later stadium, de gemeente te bewegen om de bouwvoorschriften te handhaven, omdat er in de gevel nog steeds drie naar buiten draaiende deuren zaten, zonder balkons.

Dat er in de *Nota Inspraak en Overleg* van 26 april 2012 door de gemeente een toezegging was gedaan om deze beperking op te nemen in het *Bestemmingsplan* maakte op de raadsheer (in dit geval een raadsvrouw) weinig indruk, terwijl de vertegenwoordigers van de gemeente niet konden ontkennen dat deze toezegging was gedaan.

Ook het dikke dossier over de moeizame procedure in de Nickersteeg kreeg nauwelijks aandacht. De formulering dat in de planregels is gewaarborgd dat *geen onevenredige aantasting van cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden plaatsvindt*, was voor de Raad voldoende reden om het beroep van Delfia Batavorum/CBS ongegrond te verklaren. In voorkomende gevallen is het dus aan het College van B&W om te bepalen of aan/uit- of overbouwingen bij bouwplannen in de stegen aanvaardbaar zullen zijn.

Gezocht: informatie over Erwin Dolder

De redactiecommissie van het jaarboekje is op zoek naar informatie over de couturier en modeontwerper Erwin Dolder (1928-1970). Hij vervaardigde de koningsmantel, die Juliana in 1948 droeg bij haar inhuldiging als koningin. In 1949 verbleef Dolder in Delft in Villa Sonheim bij W.H. van Leeuwen, directeur van de 'Gist'. Van augustus 1952 tot medio 1956 woonde hij permanent in Delft. Hij raakte er bevriend met de antiekhandelaren Wim en Riet van Bokhoven.

Wie weet meer over zijn relatie met Van Leeuwen, zijn activiteiten in Delft, zijn verblijfadres en andere zaken?

Graag doorgeven aan Wilma van Giersbergen (e-mail: w.m.j.i.vangiersbergen@planet.nl).

Stem op project Delfts Talent!

Help Delfia Batavorum een donatie te winnen van het Rabobank Coöperatiefonds!

Bent u lid van de Rabobank in Zuid-Holland?

Stem dan vóór 27 oktober via https://www.rabobank.nl/particulieren/lokalebanken/zuid-hollandmidden/fondsen/online_stemmen_ledenverkiezing/ op het project Delft Talent van Delfia Batavorum.

In het project Delft Talent leren Delftse kinderen over talenten uit de Delftse geschiedenis en zetten ze ook hun eigen creativiteit in. Een prachtig project in het kader van ons 80-jarige jubileum.

Stem nu!

Nieuwe leden

We mogen ons deze maand verheugen op 31 nieuwe leden. Onderstaande leden heten we van harte welkom:

Mw. G. de Hoop-v.d. Berg,
Daan de Blois (student-lid)
Dhr. J.F. Kaashoek
Dhr. D.H.J. van Ettinger
Dhr. N. van Wel
Dhr. en mw. A.E. Kips-Gaiser
Mw. I.P.M. Brans
Dhr. en mw P.L.C Petit-van Vijgen
Dhr. B.F.M. Schmits
Mw. E. Friso
Dhr. A.J.F. van Tongeren
Dhr. en mw. A.J. Lupker-Onink
Dhr. en mw. J.R. de Cuba-Magre

Mw. S. de Zoete
Marco Tanis (student-lid)
Mw. en dhr. A.P. Solis-Valeton
Dhr. T. Luijendijk
Mw. M.E.A.F. Sarton
Dhr. H.J. Klok
Mw. S.W. Alblas
Dhr. en mw. R.J. Boogert
Mw. E. Kunz-Ruitenbeek
Mw. W. Verkerk
Mw. E. Tiemann
Mw. C. Janszen

Delfia op Twitter

Wilt u ook tussen de nieuwsbrieven door op de hoogte blijven van onze activiteiten en bijvoorbeeld van nieuwe publicaties op onze website? Meldt u dan aan als 'volger' op ons account. U vindt ons op Twitter via <https://twitter.com/delfiabatavorum>. Daar hebben we inmiddels 171 volgers!